

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/2012 vp

Valtioneuvoston selvitys komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2013

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 5 päivänä lokakuuta 2012 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2013 (E 110/2012 vp) ja 12 päivänä lokakuuta 2012 jatkokirjelmän 1. MMM 12.10.2012 ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, maa- ja metsätalousministeriö

- ylitarkastaja Rainer Lahti, ympäristöministeriö
- erikoistutkija Eero Aro, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammatikalastajaliitto SAKL ry
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

- Lapin liitto
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- Tornio-Muonijokiseura ry
- professori Sakari Kuikka, Helsingin yliopisto.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi 7.6.2012 tiedonannon neuvostolle vuoden 2013 kalastusmahdollisuuksia koskevista kuulemisesta (COM(2012) 278 final). Tiedonannon keskeinen sisältö koskee niitä sääntöjä, joita komissio aikoi noudattaa valmistellessaan ehdotuksiaan vuoden 2013 kalastusmahdollisuuksista.

Komissio toi tiedonannossa esille, että se aikoo niiden kalakantojen osalta, joille on vahvistettu hoito- tai elvytysuunnitelmia, noudattaa suunnitelmissa vahvistettuja sääntöjä. Sellaisen kalakantojen osalta, joista komissio on teh-

nyt monivuotisia suunnitelmia koskevia lainsäädäntöehdotuksia, se aikoo noudattaa ehdotuksissa olevia sääntöjä. Niiden kalakantojen osalta, joista ei ole tehty suunnitelmia, pyritään saavuttamaan kalakantojen hyödyntäminen kestävän enimmäistuoton (MSY) tasolla. Tämä tehtäisiin noudattamalla tieteellistä neuvoa MSY:stä sellaisenaan tai, jos neuvo sen sallii, siirtymällä MSY:hyn vuoteen 2015 mennessä.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa sitoutuneet kalakantojen hyödyntämiseen kestävän enimmäistuoton tasolla vuoteen 2015 mennessä,

jos mahdollista. Neuvosto on yleisnäkemyksensä EU:n yhteisen kalastuspolitiikan uudistamisesta 12.6.2012 vahvistanut, että tavoitteena on varmistaa kalakantojen hyödyntäminen kestävän enimmäistuoton tasolla vuoteen 2015 mennessä, jos mahdollista, ja kaikkien kalakantojen osalta viimeistään vuoteen 2020 mennessä.

Komission ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2013 annettiin 17.8.2012.

Komissio ehdottaa seuraavia kokonaiskiintiöitä (TAC):

Kalakanta	TAC 2013	TAC 2013	Muutos-%
Pohjanlahden silakka	106 000 tonnia	99 100 tonnia	-6,5
Pääaltaan silakka	78 417 tonnia	85 155 tonnia	+8,6
Läntinen silakka	20 900 tonnia	25 800 tonnia	+23,4
Riianlahden silakka	30 576 tonnia	27 640 tonnia	-9,6
Kilohaili	225 237 tonnia	249 978 tonnia	+11
Pääaltaan/Pohjanl. lohi	122 553 lohta	108 762 lohta	-11,2
Suomenlahden lohi	15 419 lohta	15 419 lohta	+/-0
Itäinen turska	67 850 tonnia	61 565 tonnia	-9,2
Läntinen turska	21 300 tonnia	20 800 tonnia	-2,3
Punakampela	2 889 tonnia	3 409 tonnia	+17,9

Valtioneuvoston kanta

EU-ministerivaliokunta (4.—6.7.2012) määritteli Suomen kannan komission tiedonantoon seuraavasti: "Suomi kannattaa komission tiedonannossa olevaa lähestymistapaa vuoden 2013 kalastusmahdollisuuksia koskevien ehdotusten antamisessa. Pääsääntönä tulee olla kalakantoja koskevien monivuotisten suunnitelmien ja tieteellisten suositusten noudattaminen. Tapauksissa, joissa tieteellistä lausuntoa ei ole saatavissa, olisi noudatettava ennalta varautumisen periaa-

tetta. Suomi katsoo lisäksi, että kalastusmahdollisuuksia koskevien ehdotusten antamisessa ja vahvistamisessa tulee noudattaa EU:n voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä neuvoston 13.6.2012 muodostamaa yleisnäkemyistä EU:n uudistettavan yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteesta. Tavoitteen mukaan kalakantojen hyödyntäminen kestävän enimmäistuoton MSY:n mukaisesti tulee saavuttaa vuonna 2015, jos mahdollista, ja kaikkien kalakantojen osalta viimeistään vuonna 2020."

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta tarkastelee vuoden 2013 kalastuskiintiöehdotusta oman toimialansa kannalta keskittyen uhanalaisten luonnonlohikantojen tilaan ja niiden monimuotoisuuden säilyttämiseen.

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto (ICES) on viime vuosina ilmaissut huolensa Itämeren luonnonlohikantojen tilasta ja geneettisestä monimuotoisuudesta. Myös Itämeren suojelukomissio (HELCOM) on kiinnittänyt huomiota Itämeren luonnonlohikantojen heikkoon tilaan. Erityisesti Etelä-Itämeren jokien lohikannat ovat yleisesti arvioituna pidemmän ajan kuluessa vähentyneet alhaiselle tasolle. Kesällä 2012 Tornionjokeen ja Simojokeen on noussut Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lohilaskureiden mukaan merkittävästi enemmän lohita kuin viime vuosina. Toisaalta monet Itämeren päältaan lohikannat ja eräät pienet lohikannat Pohjanlahdella sekä Suomenlahden etelärannikolla ovat edelleen heikkoja. Voimakkaiden kantojen ehdoilla mitoitettussa nykyisessä Itämeren lohenkalastuksessa pienten kantojen todennäköisyys menettää peruuttamattomasti kannan elinkyvylle tärkeitä geneettisiä ominaisuuksia tai riski koko kannan häviämiseen on suuri.

Valiokunta on lausunnossaan valtioneuvoston selvityksestä hallituksen Itämeren lohenkalastusta koskevasta kansallisesta ja EU-politiikasta (YmVL 4/2012 vp — E 149/2011 vp) korostanut sitä, että EU:ssa asetettavien lohikiintiöiden tulee olla jatkossa ICES:n suositusten mukaisia. Komissio on esittänyt vuoden 2013 Itämeren päältaan ja Pohjanlahden lohikiintiöksi yhteensä 108 762 kalaa, vähennystä vuoden 2012 kiintiöön on 11,2 prosenttia. Sekä kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) että komission tieteellis-teknis-taloudellisen kalastuskomitean (STECF) suositus vuoden 2013 lohikiintiöksi on 54 000 kappaletta lohita, jolloin arvioiden mukaan useimpien lohikantojen kehitys kääntyisi positiiviseen suuntaan. Mikäli raportoimattomasta saaliista päästäisiin eroon, kiintiö voisi olla korkeampi.

Varsinaisen suosituksen lisäksi komissio pyysi STECF:n erillisen laskelman mahdollisista lohisaaalista siinä tapauksessa, että käyttöön otettaisiin komission ehdottaman Itämeren lohenkalastuksen säätelyohjelman mukainen hyödyntämistaso (kalastuskuolevuus, $F = 0,1$). Tässä tapauksessa todennäköisin arvioitavissa oleva saalis olisi 108 762 kappaletta, joka on myös komission esitys vuoden 2013 kiintiöksi. Vuonna 2011 raportoimattoman ja poisheitetyn saaliin arvioitiin olevan 40 prosenttia kokonaissaaliista. Mikäli vastaava raportoimattoman ja poisheitetyn saaliin osuus pysyisi samalla tasolla vuonna 2013, vastaisi STECF:n laskelmien mukaan suurin sallittu saalis (TAC) hyödyntämistasolla $F = 0,1$ yhteensä 65 257 kappaletta lohita. STECF:n arvion mukaan kalastuskuolevuuden $F = 0,1$ mukainen kiintiö (108 762 kpl) ei ilmeisesti takaisi nykytilanteessa useimpien lohikantojen positiivista kehitystä, ellei kiintiön ulkopuolella tapahtuvaa lohenkalastusta oteta huomioon.

Neuvosto on yleisnäkemyksessään EU:n yhteisen kalastuspolitiikan uudistamisesta 12.6.2012 vahvistanut, että tavoitteena on varmistaa kalakantojen hyödyntäminen kestävästi enimmäistuoton tasolla vuoteen 2015 mennessä, jos mahdollista, ja kaikkien kalakantojen osalta viimeistään vuoteen 2020 mennessä. Valiokunta katsoo viitaten edellä todettuun pienten lohikantojen heikkoon tilaan, että Itämeren lohen osalta tavoitteeseen tulee päästä vuoteen 2015 mennessä.

EU-ministerivaliokunta on 12.10.2012 kannattanut komission Itämeren päältaan ja Pohjanlahden lohikiintiöehdotusta vuodelle 2013 (108 762 kpl). Valiokunta katsoo, että esitetty kiintiö ei ole riittävän selkeästi varovaisuusperiaatteen mukainen. Itämeren lohenkalastukseen sisältyy todennäköisesti raportoimatonta kalastusta, joka tulee ottaa huomioon kiintiöitä asetettaessa. Valiokunta toteaa, että salakalastuksesta ei voida saada tarkkoja tietoja, mutta tutkijoiden esittämien vahvojen viitteiden perusteella voidaan todeta, että ilmoitetut lohisaaalit erityisesti Etelä-Itämerellä ovat todennäköisesti pienem-

mät kuin todelliset saaliit. Toisaalta komission valvontakäynneissä esimerkiksi Puolassa ei ole voitu todentaa laajamittaista raportoimatonta lohienkalastusta. Raportoimattoman pyynnin arvioitu vaikutus lohikiintiöön tulee kuitenkin ottaa huomioon varovaisuusperiaatteen mukaisesti, kunnes saadaan selkeitä viitteitä siitä, että sitä ei enää esiinny.

Valiokunta pitää myös välttämättömänä, että hylkeiden ja muiden tekijöiden vaikutusta lohien ns. post-smolttikuoolevuuden kasvuun meressä selvitetään pikaisesti tarkemmin. Lisäksi valiokunta korostaa tieteellisen neuvonannon kehittämistä siihen suuntaan, että raportoimattoman saaliin arviointia ja kalastuksen valvontaa kehitetään edelleen ja raportoimattomista lohisaaliista pyritään saamaan mahdollisuuksien mukaan tarkempia tietoja myös kalakaupan piiristä ja arvioita ns. harmaan talouden myynnistä.

Valiokunta toteaa lopuksi, että valtioneuvoston kirjelmä on saapunut eduskuntaan 5.10.2012 ja siihen liittyvä valtioneuvoston kannanotto Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiöstä vasta 12.10.2012. Kiintiöistä päätetään maatalous- ja kalastusneuvostossa jo 22.—23.10.2012. Valiokunta pitää käsittelyaikataulua eduskunnan kannalta kohtuuttomana.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan muilta osin, mutta korostaa, että Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiötä määritettäessä tulee uhanalaisten lohikantojen suojelemiseksi ja elvyttämiseksi selkeämmin noudattaa ICES:n tieteellistä neuvoa ja sen mukaisesti varovaisuusperiaatetta.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Rakel Hiltunen /sd
jäs. Jouni Backman /sd
Tarja Filatov /sd
Christina Gestrin /r
Timo Heinonen /kok
Pauli Kiuru /kok
Jukka Kärnä /sd

Jari Lindström /ps
Eeva-Maria Maijala /kesk
Tapani Mäkinen /kok
Martti Mölsä /ps
Sari Palm /kd
Oras Tynkkynen /vihr
Mirja Vehkaperä /kesk
Juha Väättäinen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Kannatamme valtioneuvoston kantaa, joka perustuu Euroopan komission ehdotukseen. Komissio ehdottaa, että lohikiintiö vuodelle 2013 olisi Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella 108 762 lohta eli noin 11 % pienempi kuin vuonna 2012. Suomen osuus komission ehdottamasta kokonaiskiintiöstä olisi noin 28 000 lohta, mikä on peräti noin 30 prosenttia pienempi kuin lohisaalessa vuonna 2012. Suomenlahdella kiintiö pysyisi nykytasolla. Komissio on saanut tieteellistä neuvoa kansainväliseltä merentutkimusneuvostolta ICES:ltä ja komission tieteellisteknistaloudelliselta kalastuskomitealta STECF:ltä.

Komission ehdotus Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen kiintiön pienentämisestä 108 762 loheen noudattaa komission tieteellisteknis-taloudellisen kalastuskomitean STECF:n tieteellistä neuvoa.

Itämeren lohikiintiötä on jo monen vuoden ajan pienennetty voimakkaasti. Tämän vuoden lohikiintiö on 51 prosenttia pienempi kuin vuoden 2011 kiintiö.

Ympäristövaliokunta on todennut aikaisemmassa lausunnossaan (YmVL 4/2012 vp — E 149/2011 vp) tänä vuonna, että Itämeren merkittävimmän luonnonlohijoen, Tornionjoen, nykytiedolla arvioidun tarvittavan kutukalamäärän MSY-tason saavuttamiseksi suurella varmuudella tulisi olla 35 000–40 000 lohta, jolloin nykyisen jokikalastuksen vallitessa nousulohia tulisi olla noin 50 000.

On huomionarvoista, että Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen niin sanotun lohilaskurin mukaan Tornionjokeen nousi vuonna 2012 ennätysmäisen paljon eli noin 60 000 lohta, mikä on noin 200 prosenttia enemmän kuin vuonna 2011. Ympäristövaliokunnan peräänkuuluttama, MSY-tason saavuttamiseksi vaadittu, 50 000 nousulohen määrä on siten jo täyttynyt.

Sekä valtioneuvoston että omasta kannastamme poiketen valiokunnan enemmistö katsoo, että

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiötä määritettäessä tulee uhanalaisten lohikantojen suojelemiseksi ja elvyttämiseksi selkeämmin noudattaa ICES:n tieteellistä neuvoa ja sen mukaista varovaisuusperiaatetta.

Neuvossaan ICES epäilee, että puolalaiset ammattikalastajat harjoittavat raportoimatonta lohenkalastusta lähes 70 000 lohen edestä. ICES on viime vuoden tapaan vähentänyt edellä mainitut 70 000 lohta ehdottamastaan kiintiöstä. Ilman tätä vähennystä ICES:n neuvo olisi 124 000 lohen kiintiö. ICES:n epäily raportoimattomasta lohenkalastuksesta ei perustu selkeään näyttöön, vaan karkeaan arvioon vuonna 2010 tapahtuneesta kalastuksesta. Komissio on kuluvana vuonna tehnyt useita valvontakäyntejä Puolaan, mutta ei ole niissä voinut todentaa ICES:n arvioimaa laajamittaista raportoimatonta lohenkalastusta. Komissio on kirjallisesti vahvistanut tämän Suomen viranomaisille. Tälle näkemykselle ei siten ole tieteellisesti pitävää perustetta.

Tutkijoiden tehtävä ei ole ehdottaa leikkausta kiintiöön sen perusteella, että he epäilevät jonkun kalastavan tai tulevan kalastamaan laittomasti. Jos laitonta kalastusta tapahtuu ja se voidaan todentaa, on viranomaisten tehtävä vähentää laittomasti kalastettu määrä sääntöjä rikkoivan jäsenmaan kiintiöstä. Tästä säädetään selvästi EU:n kalastuksen valvonta-asetuksen (1224/2009) artikla 105:ssä ja näin on toimittu turskankalastuksen osalta (neuvoston asetus 338/2008), jossa vähennyksiä on tehty Puolan kiintiöihin. Puolalaisten väitetty laiton kalastus tulisi siten vähentää heidän omasta kiintiöstään, jos sellainen voidaan viranomaisten toimesta todentaa. Tällaista laitonta kalastusta ei ole pystytty todistamaan komission neljästä valvontamatkasta huolimatta. On myös edellä mainitun säädöksen vastaista edellyttää tällaisten vähennysten tekoa kaikilta jäsenvaltioilta ja sääntöjä noudattavilta kalastajilta.

Huomionarvoista on myös se, että ICES totea ja sen tekemät analyysit osoittavat, että hei-

kossa tilassa olevien lohikantojen tila ei olennaisesti parane, vaikka TAC vahvistettaisiin hyvin alhaiselle tasolle ja lohenkalastus minimoitaisiin. Pieniä ja heikossa tilassa olevia lohikantoja tulisi elvyttää kohdistetuilla toimilla, kuten Itämeren pääaltaalla harjoitettavan kalastuksen rajoituksilla, jokikohtaisilla kalastusrajoituksilla, jokikunnostuksilla ja nousuesteiden poistamisella.

Ammattikalastukseen on jo aikaisemmin kohdistettu lukuisia rajoituksia ja lohikiintiöihin suuria leikkauksia. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi tulee lisäksi vuodesta 2013 alkaen kieltämään suomalaisten kalastusalusten lohenkalastuksen Itämeren pääaltaan alueella leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella. Erityisesti tällä alueella saadaan heikkoja lohikantoja saaliiksi. Suomi pyrkii myös vaikuttamaan EU:n lainsäädäntöön siten, että lohen siimakalastuksen sallittu aika lyhennetään merkittävästi tai siimojen käyttö lohenkalastuksessa kielletään kokonaan. Varovaisuusperiaate on siten jo huomioitu.

Huomionarvoista on myös se, että hallitusohjelmassa todetaan, että "ammattikalastuksen ta-

loudelliset toimintaedellytykset turvataan. Hallitus edistää kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan kulutuksen kasvua." Valiokunnan enemmistön nyt esittämä kannanotto merkitsisi käytännössä ammattikalastajien toimintaedellytysten merkittävää heikennystä. Mahdollisuus kalastaa lohta on keskeinen edellytys ammattikalastajien toiminnalle. Valiokunnan enemmistön kanta on siten selvässä ristiriidassa hallitusohjelman sekä suuren valiokunnan lausumassa SuVX 104/2012 vp olevan ammattikalastuksen taloudellisten toimintaedellytysten turvaamista koskevan kannanoton kanssa. Nämä tosiseikat huomioon ottaen katsomme, että valiokunnan tulisi lausunnossaan ilmoittaa sen yhtyvän valtioneuvoston kantaan.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että ympäristövaliokunta lausuntonaan ilmoittaa, että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2012

Christina Gestrin /r
Timo Heinonen /kok
Tapani Mäkinen /kok
Mirja Vehkaperä /kesk

Jari Lindström /ps
Martti Mölsä /ps
Juha Väättäinen /ps